

ZÁŘÍ - LOGOPEDICKÁ PREVENCE

Hlávky: **A E I O U**

Artikulační cvičení

- nádech nosem, pomalý výdech ústy s motivací na jednotlivé hlávky, děti zkouší napodobit zvuk

A – otevíráme pusu u pana doktora, aby se nám podíval do krku – áááááááááááá

E – malé dítě se umazalo - éééééééééééé

I – malé myšky pískají - íííííííííííííííííííí

O – dívíme se - óóóóóóóó

U – vlak houká před tunelem – úúúúúúúú

Dechová cvičení

Procvičujeme dýchání nosem

- přivoníme ke kytičce – prodloužený nádech nosem, výdech ústy
- hluboké vdechy a výdechy nosem při zavřených ústech – jako když spíme
- *hra: „Na bobříka mlčení“* – děti mají sevřené rty tak pevně, že mezi nimi není žádná štěrbina, a tím je dítě přinuceno dýchat nosem – učitelka pokládá jednoduché otázky a dítě jen odpovídá kroucením hlavy – ANO – NE, nesmí promluvit (některé děti mohou mít problém s dýcháním nosem – např. při rýmě, v takovém případě u dítěte hru přerušíme)

Motorika mluvidel

Motorika rtů

- *ryba* – otevírání a zavírání úst
- *jahoda-jablíčko* – otevíráme pusu na malou jahodu nebo na velké jablko – střídáme

Motorika jazyka

- *houpačka* – ústa široce otevřená, špička vypláznutého jazyka se houpe nahoru k nosu a dolů k bradě
- *lizání zmrzliny* – jazyk vypláznout co nejvíce na bradu, pohyb jazykem směrem vzhůru k hornímu rtu

Cvičení na intenzitu hlasu

- zesilování a zeslabování hlásek (nádech nosem, výdech ústy a plynulé zesilování nebo zeslabování hlávky) např. aaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaa
- *hra: „Na indiány“* – indiánský pokřik – dítě si dá před ústa dlaň a vydává indiánský zvuk, dlaň přibližuje a oddaluje od úst – měníme intenzitu hlasu (potichu - aby se indiáni neprozradili, nahlas – válečný pokřik)

Vyjadřovací schopnosti:

Mladší: Říct jak se jmenuje. Pojmenovat bezprostředně vnímané osoby „ Jak se jmenuješ?“ **Starší:** Vyjadřování ve větách - říct jak se jmenuje, kde bydlí. Ve větách dokáže mluvit o kamarádech, osobách v MŠ.

ŘÍJEN - LOGOPEDICKÁ PREVENCE

Hlázky: **M B P**

Artikulační cvičení

- nádech nosem, pomalý výdech ústy s motivací na jednotlivé hlásky, děti zkouší napodobit zvuk

M – koza mečí méééééééé, voláme na maminku – máma

B – kravička bučí – būūūūūūūū, ovečka – béééééé, hodiny odbíjejí bim-bam

P – dítě mává a volá pááááááááápáááááááá, voláme na kuřátka pipipi

Dechová cvičení

Procvičujeme změnu intenzity a délky výdechu

- foukáme polévku – nádech nosem, výdech našpulеныmi rty - co nejdelší, postupný, hospodaříme s dechem
- vítr do plachet – nádech nosem, dlouhý prudký výdech ústy
- sfoukneme svíčku – nádech nosem, krátký prudký výdech ústy

Motorika mluvidel

Motorika jazyka

- *Zvonek* – otevřená ústa, vypláznutý jazyk, jazyk se pohybuje vpravo a vlevo (k jednomu a ke druhému uchu)
- *Ukazovátka* – ukazujeme jazykem na různé části těla (např. ukaž na čelo, nohu, ruku, oko, nos, bradu, ucho....)

Motorika rtů

- *pusinka* - našpulíme rty a pošleme pusinku
- *úsměv* – usmějeme se na sebe se zavřenými rty (zuby nejsou vidět)
- střídání našpulení a úsměvu se zavřenými rty v co nejrychlejším tempu

Hry se zvukem a hlasem

Nahlas-potichu

Řekneme slovo hlasitě a potom potichu – děti opakují, napodobují hlasitost řeči. Pokud rozeznají rozdíl snižujeme kontrast. Jestliže děti zvládnou i to, zkusíme se schovat, aby nás dítě nevidělo.

Hra: Slon a myška

Když mluvíte hlasitě, děti dělají slona. Snaží se co nejvíce dupat. Když mluvíme potichu, z dítěte se stane myška a opatrně našlapuje po špičkách

Vyjádřovací schopnosti:

Mladší: Vyjádřit své potřeby jednoduchou větou.

Starší: Vyjádřit své potřeby ve větách, souvětích. Vyjádřit jednoduchý vzkaz.

LISTOPAD - LOGOPEDICKÁ PREVENCE

Hlásky: **F V**

Artikulační cvičení

- nádech nosem, pomalý výdech ústy s motivací na jednotlivé hlásky, děti zkouší napodobit zvuk

F – vítr fouká – fíííííííííííí

- větrná řeč – fááááá, fééééé, fíííí, fóóóó, fůůůů

V – letadlo vzlétá – vííííííííí

- letadlo přistává - vááááááá

Dechová cvičení

Ovládnání směru výdechového proudu

- vždy začínáme nádechem nosem, výdech ústy
- foukáme do pířka, větrníku, bublifuku, slánky (do vody), flétny, turbíny, frkačky...
- **Hra:** foukání do ping-pongového míčku – míček položíme na stůl, děti si dřepnou kolem stolu, vytvoří z rukou branku a foukají si vzájemně míček z jedné strany stolu na druhou, snaží se dát gól do branky
- **Hra2:** děti si dřepnou kolem stolu, ruce dají za záda, ping-pongový míček dáme doprostřed stolu a děti si ho mezi sebou foukají tak, aby jim nespadl ze stolu na zem

Motorika mluvidel

Motorika jazyka

- *stěračce* – špičkou jazyka olizujeme horní ret sem a tam, sem a tam...
- *kyvadlo* – vyplázneme jazyk směrem dolů a pohybuje s ním zleva doprava a zpět jako kyvadlo
- *mlsná kočička* – vypláznutý jazyk krouživým pohybem olizuje horní a spodní ret (zkoušíme na jednu i na druhou stranu krouživý pohyb)

Motorika rtů

- *klaun* – usmějeme se do široka, aby byly vidět zuby
- střídáme široký úsměv a špulení rtů
- *scvrklé jablíčko* – zavřená ústa, vtahujeme rty dovnitř do pusy (aby byly co nejmíň vidět)

Hry s hlasem

- napodobujeme hlasy zvířat: např. jak bručí medvěd, medvědice, medvídě....
jak řve lev, lvíče, lvíče ....

Vyjadřovací schopnosti

Mladší: Tvoření množného čísla podstatných jmen.

Starší: Tvoření množného čísla podstatných jmen, tvoření zdrobnělin. Správné používání ve větách

PROSINEC - LOGOPEDICKÁ PREVENCE

Hlásky: **T D N**

Artikulační cvičení

- otevřít pořádně ústa, jazyk ťuká za horní zoubky

T - auto troubí – túúúúú túúúúúú motorka jede – t –t –t –t –t , hrozíme –ty-ty-ty

D – traktor jede d-d-d-d-d

N – zakazujeme něco ne-ne-ne

Dechová cvičení

Měníme intenzitu výdechu a foukáme na cíl

Pomůcka: peříčka

- nádech nosem, výdech ústy do peříčka, aby se zatřepalo
- foukneme do peříčka moc jako velký vítr, aby peříčko co nejvíc odletělo
- foukáme do peříčka jako malý větřík
- foukáme do peříčka jako malý vánek – položíme si peříčko na ruku a foukáme malinko, aby peříčko z ruky nepadlo

Motorika mluvidel

Motorika jazyka

- *pila* – ostříme zuby, jezdíme po zubech nejdříve nahoře, potom dole
- *počítáme zuby* – jazykem přejedeme z vnější strany po dolních i horních zubech

Motorika rtů

- *zobáček* – otevíráme a zavíráme mírně sešpulené rty
- *kapřík* – špulení rtů do kroužku, otevírání a zavírání mírně našpulených rtů

Hry s hlasem

- měníme zabarvení hlasu
- jak mluvíme když jsme veselí, jak když jsme smutní, když jsme nazlobení, když se nudíme
....
- můžeme si to vyzkoušet např. na stejné básničce, aby děti viděli rozdíl zabarvení hlasu
- jak by vypadalo, kdybychom veselým hlasem řekli, že se zlobíme a smutným hlasem že jsme veselí atd.

Vyjadřovací schopnosti:

Mladší: Tvoření a chápání jednoduchých slov s opačným významem (velký-malý)

Starší: Tvoření a chápání složitějších slov s opačným významem, tvoření a chápání slov se stejným významem (koruna – královská, jako peníze, ucho – na hrnci, lidské...).

LEDEN - LOGOPEDICKÁ PREVENCE

Hlázky: **Ť Ď Ň J**

Artikulační cvičení

Ť – malé dítě chodí - ťap, ťap ťap, hodiny tikají - tik, tik, tik, ťukáme na dveře – ťuk, ťuk, ťuk

Ď – velký traktor startuje dadadada, malá traktor startuje d'ad'ad'ad'a (můžeme obměňovat dedede – d'ed'ed'e, dududu – d'ud'ud'u)

Ň – kočička mňouká – mňáááú, pochutnáváme si - ňam ňam ňam

J – dívíme se jééééééééé, júúúúúúúúúú

Dechové cvičení

Hospodaření s dechem

Pomůcky: např. peříčka, proužky papíru,

- nádech nosem vydechování přerušované ústy – vydechujeme vzduch natřikrát, mezitím vždy zavřeme na chvíli pusy (můžeme zkoušet vydechovat na různý počet dob – nadvakrát, natřikrát, na čtyřikrát...)
- nádech nosem, výdech co nejdelší

Motorika mluvidel

Motorika jazyka

- *tenis* – střídavě jazyk vytváří bouličky v pravé i levé tváři (zevnitř)
- *hrozen* – slupka hroznu zůstala na horním patře – jazyk se jí snaží dostat dolů. Olizujeme horní patro – táhnout jazyk po patře ze předu do zadu a zezadu dopředu

Motorika rtů

- *balónek* – nafouknutí tváří, rty zavřené. Pak prsty balónek propíchneme, rozevřeme rty, aby mohl vzduch uniknout
- *boule* – střídavě nafukujeme (děláme boule) pravou tvář a pak levou – předáváme vzduch v puse z jedné strany na druhou, rty jsou zavřené

Hry se zvukem a hlasem

Výška tónu

Po zahrání vysokého tónu (např. na klavíru, flétně..) zvedne dítě ruce nad hlavu a pořádně se vytáhne do výšky. PO zahrání nízkého tónu si dítě dřepne. Hlasem napodobujeme zvuk (zabručet jako medvěd, zapískat jako ptáček atd.). Zkoušíme rozšiřovat hlasový rozsah dětí – např. zpíváme písničky s větším hlasovým rozsahem)

Vyjadřovací schopnosti

Mladší: Učíme se odpovídat na kladenou otázku.

Starší: Tvoření otázek. Odpovídání na otázku celou větou.

ÚNOR - LOGOPEDICKÁ PREVENCE

Hlávky: **H CH**

Artikulační cvičení

H – souva houká - hũũũũũũũũ, vlak troubí - hũũũũ, pejsek štěká - haf, haf, voláme - heeej

CH – smějeme se chachachacha, checheche, chichichi, chochochocho, chuchuchu
- zahříváme ruce – nádech nosem, a foukáme si do dlani chchchchch

Dechové cvičení

Brániční dýchání

Pomůcky: plyšák, kostka, vršek od PET láhve (něco, co je možné položit na břicho) ...

- děti si lehnou na koberec na záda. Děti se nadechují nosem do břicha – břicho se nafoukne a zvedá se nahoru. Učitelka kontroluje správné dýchání dětí. Položí dítěti ruku na žaludek, do míst bránice a úkolem dítěte je nadechovat se nosem tak, aby zvedalo učitelce ruku – nádech do bránice. V případě, že dítě provádí cvik správně, může si tam dát ruku samo a kontrolovat tak vlastní nádech.
- **Hra:** *uspávání plyšáčeků* – děti si položí na břicho plyšáka a jak dýchají břicho se jim zvedá nahoru a dolů, tak plyšáka houpají a uspávají ho

Motorika mluvidel

Motorika jazyka

- *raketa* – ústa jsou mírně pootevřená, hrot jazyka střídavě napínáme a mírně vysunujeme z dutiny ústní (rovně před sebe) a posléze hrot jazyka uvolníme a jazyka schováme zpět do dutiny ústní
- *kladívko* – pusa otevřená, špička jazyka klepe v puse za horními zuby

Motorika rtů

- *blinkr* – ústa jsou zavřená, zvedáme střídavě pravý a levý koutek
- *auto startuje* – rozkmitání rtů – brrrrm brrrrm

Hry se zvukem a hlasem

Tempo

Vezměte bubínek a bubnujte před dítětem v různém tempu. Chvilí p-o-m-a-l-u a pak rychle. Dítě napodobuje. Jestli dítě dokáže tempo rozlišit, otočte se tak, aby vás nevidělo a hru zopakujte.

Zkoušíme s dětmi mluvit v různém tempu, můžeme zkoušet stejnou básničku říct rychle, pomalu, sledujeme, kdy je nám nejlépe rozumět.

Hra: Gepard a želva

Když bubnujete rychle, dítě např. běhá, když bubnujete pomalu, z dítěte se stane želva a snaží se co nejpomaleji pohybovat.

Vyjadřovací schopnosti

Mladší: Správné používání předložek (na, pod, vedle, za....)

Starší: Správné používání předložek a předložkových vazeb ve větách.

BŘEZEN - LOGOPEDICKÁ PREVENCE

Hlázky: **K G**

Artikulační cvičení

K – kukačka volá – kukukuku, žába kváká –kvá kvá kvá, slepice kdáká – kokokodák

G – husa dělá – gagagagaga, na hřišti voláme gól gól gól

Dechové cvičení

Dýchání ústy

- vdech ústy, zavřít ústa, výdech nosem (např. tak dýcháme při smrkání)
- zrychlené povrchnější dýchání při otevřených ústech – dodržujeme pravidelný zvolený rytmus (pejskovi je horko)
- prudký nádech ústy, zadržení dechu, po chvíli výdech – vzduch rozrazí závěr rtů (např. úlek)

Motorika mluvidel

Motorika jazyka

- *koberec* – ohnutí špičky jazyka na tvrdém patře (jako smotaný koberec) a poté pomalé rozvinutí jazyka, přidržování horními zuby
- *válec* – zapřeme špičku jazyka za dolní řezáky, jazyk utvoří váleček, při pohybu ven z úst (špička jazyka zůstává za dolními řezáky)

Motorika dolní čelisti

- *lodička se houπά* – pohyb dolní čelisti ze strany na stranu (ústa můžou být otevřená)
- *medvěd jí med* - co nejvíc otevírat a zavírat ústa – ham, ham ham

Hry se zvukem a hlasem

Délka tónu

K procvičování délky tónu je dobré pořídit si frkačku z pouti – dítě pak zvuk nejen slyší, ale i vidí. Když vydáme dlouhý tón, je frkačka natažená – dítě si tak délku tónu lépe uvědomí. Lez použít i různé hudební nástroje.

Hra: Obr a vrabec

Po zaznění dlouhého tónu dělá dítě dlouhé kroky (jako obr), když uslyší krátký tón, začne cupitat drobnými krůčky (jako vrabec).

Vyjadřovací schopnosti

Mladší: Návik jednoduché denní frazeologie. (co děláme ráno, v poledne, večer...)

Starší: Popis co děláme v různých částech dne ve větách a souvětích.

DUBEN - LOGOPEDICKÁ PREVENCE

Hlázky: **C S Z**

Artikulační cvičení

- nádech nosem, pomalý výdech ústy s motivací na jednotlivé hlásky, děti zkouší napodobit zvuk

C – cvrček – ccccccccc

S – had syčí – sssssssss

Z – moucha bzučí – zzzzzzzzzzz

Dechové cvičení

Hluboký nádech nosem, pomalý výdech na písmeno S, zvětšení objemu plicních sklípků

Hra na propíchnutý balónek

Děti stojí v řadě. Na pokyn učitelky se všechny děti nadechují nosem přímo do plic pomalu po dobu, kterou učitelka ukazuje na prstech. Učitelka provádí cvičení společně s dětmi. V momentě, kdy jsou všichni nadechnutí (postupujeme pomalu a snažíme se tímto cvičením prodlužovat nádechy), dáme pokyn a pomaličku všechny děti začnou vydechovat – sssssssss. V závěru bude rychlý výdech zbytkového vzduchu – dětem vysvětlíme jako prasknutí balónku. Toto cvičení děláme za sebou vždy minimálně třikrát.

Při cvičení sledujeme, aby děti nezvedaly ramena při nádechu – častá chyba. Můžeme jim pomoci i tak, že jim ramena podržíme. Také sledujeme, aby si nestoupaly na špičky. Cvičení je pouze v dýchání, pohybuje se pouze hrudník.

Motorika mluvidel

Motorika jazyka

- *koníček* – mlaskání jazykem na tvrdém patře
- *čertík* – rychlé vyplazování jazyka

Motorika dolní čelisti

- *pejsek cení zuby* – ukázat zuby, zatnout čelist
- *přežvykování* – kruživý pohyb čelisti při otevřených a zavřených ústech

Rozvoj fonemického sluchu

Rozlišování hlásek CSZ sluchem. Nejdříve s dětmi nacvičíme C = cvrček, S = had, Z = moucha. Zkoušíme střídavě tyto hlásky vyslovovat a děti nám říkají (nebo zvednou obrázek s příslušným zvířátkem) zda slyšeli cvrčka, hada nebo mouchu. Potom si stoupneme za záda dětí, aby nemohly odezírat z úst, a děti pouze sluchem rozlišují, jakou hlásku slyšely.

Vyjadřovací schopnosti

Mladší: Popis jednoduchého obrázku. Tvoření jednoduchých vět.

Starší: Popis složitějšího obrázku. Tvoření vět, souvětí. Povídání o ději na obrázku.

KVĚTEN - LOGOPEDICKÁ PREVENCE

Hlásky: Č Š Ž

Artikulační cvičení

- nádech nosem, pomalý výdech ústy s motivací na jednotlivé hlásky, děti zkouší napodobit zvuk

Č – voláme na kočičku – čččččččč

Š – vláček jede – šššššššššš

Ž – čmelák bzučí – žžžžžžžžžž

Dechové cvičení

Řetězce slov na jeden výdech

Nádech nosem, při výdechu řekneme několik slov (na jeden výdech) postupně můžeme přidávat více slov.

Např.

Velký pes – velký černý pes – velký černý chlupatý pes – velký černý chlupatý pes Azor.....

Máma – máma táta – máma táta bába – máma táta bába děda ....

Můžeme použít také jednoduché říkanky formou věty:

malé tele hubou mele - hele hele máme tele – haló haló to je málo apod.

Motorika mluvidel

Motorika jazyka

- *zajíc skáče* – ústa jsou do široka otevřená, hrotem jazyka střídavě pohybujeme směrem za horní a dolní zuby. Cviky provádíme v rytmickém opakování
- *zatoulaná myška* – ústa jsou mírně pootevřená, hrotem jazyka se střídavě dotýkáme horního a dolního rtu. Cviky provádíme v rytmickém opakování, střídáme pomalé a rychlé tempo

Motorika dolní čelisti

- *na opičky* - vysouvání dolní čelisti vpřed
- *je nám zima* – rychlé cvakání zubů o sebe, ústa otevřená

Rozvoj fonemického sluchu

Rozlišování hlásek ČŠŽ sluchem. Nejdříve s dětmi nacvičíme Č= kočička, Š = vlak, Ž = čmelák.

Zkoušíme střídavě tyto hlásky vyslovovat a děti nám říkají (nebo zvednou daný obrázek) zda slyšeli kočičku, vláček nebo čmeláka. Potom si stoupneme za záda dětí, aby nemohly odezírat z úst, a děti pouze sluchem rozlišují, jakou hlásku slyšely.

Vyjadřovací schopnosti

Mladší: Sestavení děje ze seriálu obrázku (ze 3 obrázku). Jednoduchý popis děje.

Starší: Sestavení děje ze seriálu více obrázků. Popis děje ve větách a souvětích.

ČERVEN - LOGOPEDICKÁ PREVENCE

Hlávky: **L R Ř**

Artikulační cvičení

L – zpíváme – lalalala

R – traktor jede trrrrrrrrrrr, auto jede drrrrrrrrrr, je nám zima brrrrrr, pejsek vrčí vrrrrrr, ptáci odletěli firrrrrr,

Ř – střílíme na zajíce třřřřřřřř, řežeme dřevo - řízy- říz, vlaštovka volá - čiří čiří

Dechové cvičení

Foukání do brčka

- nádech nosem, pusou foukáme do brčka
- můžeme foukat brčkem do vody, můžeme využít brčko při výtvarné činnosti a rozfoukávat na papíře barvy, můžeme brčkem foukat do malé kuličky z papíru a strefovat se s ní do branky, nebo udělat soutěž, kdo do svou kuličku nerychleji dofouká do cíle.....

Motorika mluvidel

Motorika jazyka

- *horolezec* – ústa jsou do široka otevřená, hrot jazyka směřuje za horní zuby, špičku jazyka držíme na alveorálním výběžku. Cvik provádíme s výdrží.
- *korýtka* – ohnutí vypláznutého jazyka do tvaru korýtka, trubičky (pozor – neumí všechny děti)

Motorika měkkého patra

- *pišťalka* – pískáme s našpulenými rty
- *zíváme*
- *polykání* – ústa zavřená, polykáme jako bychom jedli
- *kloktadlo* – kloktáme vodu v ústech

Hlasové cvičení

Nácvik měkkého hlasového začátku

Nádech nosem. Měkce nasadíme hlas a plynule spojíme á-ó-ú. Tuto řadu postupně prodlužuje – až 5krát za sebou bez přerušení řekneme polohlasem: aou –aou –aou – aou – aou.

U starších dětí můžeme zkoušet vázat postupně všechny samohlásky – á-é-i-ó-ú.

Vyjadřovací schopnosti

Mladší: Reprodukce (převyprávění) slyšeného jednoduchého textu, pohádky. V krátkých jednoduchých větách dokáže říct o čem to bylo.

Starší: Reprodukce slyšeného textu, příběhu, pohádky. Dítě používá delší věty, souvětí. Vyprávění vlastního zážitku.